УДК 612.6:613.88:616.98:578.828+303.725].008-057.875

В.В. Брич, Ю.В. Дуткевич-Іванська

Організаційна модель комплексного впливу на формування репродуктивного здоров'я студентської молоді

ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород, Україна

***Мета**: розробити модель комплексного впливу на формування репродуктивного здоров'я студентської молоді на основі результатів дослідження поведінки студентів в розрізі ймовірного інфікування ВІЛ та ІПСШ.*
***Матеріали і методи**: системного підходу і системного аналізу, статистичний, соціологічний, моделювання.*
***Результати.** В результаті дослідження встановлені особливості поведінкових практик статевого життя студентів (ранній вступ у статеве життя, декілька статевих партнерів), недостатня інформованість щодо контрацептивних засобів, їх функцій; низький рівень обстеження на наявність ВІЛ та ІПСШ. Все це може сприяти порушенню формування їх репродуктивного здоров'я та збільшенню ймовірності інфікування ВІЛ та ІПСШ. Розроблена організаційна модель комплексного впливу на формування репродуктивного здоров'я студентської молоді, яка включила два нові елементи: участь соціальних інтернет-мереж та створення студентського кабінету «Довіра».*
***Висновки**. Отримані результати доводять, що поведінка студентської молоді може сприяти порушенню формування їх репродуктивного здоров'я, а розроблена модель дозволить комплексно впливати на їх поведінку в сторону менш ризикованої.*
***Ключові слова**: репродуктивне здоров'я, ВІЛ-інфекція, ІПСШ, ризикована поведінка, студентська молодь, організаційна модель.*

ВСТУП

Стан репродуктивного здоров'я населення України за останнє десятиріччя зазнав впливу різноманітних процесів, які продовжують спричиняти зростання захворюваності та смертності, і викликає занепокоєння тому, що не відповідає міжнародним стандартам [4]. Репродуктивне здоров'я знаходиться під впливом багатьох аспектів здоров'я людини, особливо харчування, здоров'я немовлят та дітей, здоров'я і сексуальності підлітків, стилю життя і факторів навколишнього середовища [5].

Одночасно з цим існує ряд пов'язаних безпосередньо з репродуктивною сферою факторів, із яких найбільш небезпечними вважаються розлади здоров'я у вагітних, велика кількість абортів та розповсюдження ВІЛ-інфекції та інфекцій, що передаються статевим шляхом (ІПСШ). Згідно даних Європейського регіонального бюро Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) та Об'єднаної програми ООН з ВІЛ/СНІДу (ЮНЕЙДС) в Україні спостерігається друга за величиною епідемія ВІЛ-інфекції серед країн Східної Європи та Центральної Азії [2].

Репродуктивне здоров'я насамперед залежить від характерної для частини молодіжного середовища ризикованої сексуальної поведінки. Молодь є тією соціальною групою, для якої це питання особливо актуальне, адже, з одного боку, це вік найбільш активного сексуального життя, з іншого, – вік реалізації репродуктивних установок. Значний вплив на репродуктивне здоров'я цих контингентів населення має їхня поведінка. До факторів, що впливають на репродуктивну поведінку молоді, належать: негативний вплив ЗМІ, зокрема пропаганда сексуального насилля, порнографія, широке розповсюдження шкідливих звичок (наркоманія, алкоголізм, тютюнокуріння), страх не знайти або втратити роботу та фінансова залежність від батьків [3].

У сучасних умовах роль репродуктивного здоров'я значно зростає. Від його стану залежить не лише рівень народжуваності, але й життєздатність майбутніх поколінь [3].Тому основні зусилля необхідно зосередити на активізації роботи щодо формування репродуктивного здоров'я, профілактики поширення ВІЛ-інфекції та ІПСШ [1].

***Мета роботи*:** розробити модель комплексного впливу на формування репродуктивного здоров'я студентської молоді на основі результатів дослідження поведінки студентів в розрізі ймовірного інфікування ВІЛ та ІПСШ.

Матеріали та методи: системний підхід і системний аналіз використовувався на всіх етапах дослідження; статистичний метод був використаний для математичної обробки отриманих даних; соціологічний – для отримання інформації шляхом письмового опитування респондентів; моделювання – для схематичного зображення запропонованої моделі. В процесі реалізації дослідження розроблено та використано опитувальник (анкету) з 20 питань, які включали: особисті дані (вік, стать); інформованість про репродуктивне здоров'я та основні фактори, які на нього впливають; особливості поведінкових практик, які можуть стати причиною порушення репродуктивного здоров'я; дані щодо джерел отримання інформації з питань репродуктивного здоров'я.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Соціологічне дослідження полягало в проведенні аналізу основних поведінкових практик студентів ДВНЗ «УжНУ» з погляду ймовірного інфікування ВІЛ та ІПСШ і охопило 210 респондентів (54% чоловічої статі, 46% жіночої). В результаті встановлено, що статеве життя більшість опитаних студентів (54%) розпочали до 17 років (4% – у віці до 13 років; 6% – у віці 13-14 років; 44% – 15-17 років). Відмічена суттєва різниця між тим, у якому віці студенти розпочали своє статеве життя і який вік вважають найбільш оптимальним для його початку. Якщо у 15-17 років 44% опитуваних розпочали вступати в статеві контакти, то тільки 24% вважають цей вік оптимальним для цього. Слід зазначити, що позитивним є факт, що більшість опитаних (62%) вважають оптимальним віком початку статевих відносин 18-21 рік. Насторожує факт розходжень вказаних тверджень та наявної поведінки: лише 24% респондентів вказали вік 15-17 років, як найбільш прийнятний для початку статевого життя, але 44% вже вступили в статеві відносини в цьому віці. При аналізі відповідей встановлено, що у значної частки опитуваних (40%) було не більше одного статевого партнера, у 18% опитаних – 2 партнери, у 6% – 3-4 партнери, у 18% – 6 і більше партнерів.

Переважна частка опитуваних (84%) вважають, що найбільш ефективним методом запобігання інфікуванню ВІЛ та ІПСШ є користування презервативом. При цьому 74% студентів вказали, що зі своїми партнерами віддають перевагу саме презервативам як засобу профілактики негативних впливів на стан здоров'я. Насторожує той факт, що 10% респондентів, які, знаючи про даний пріоритетний метод захисту, не використовують його при статевих контактах. Дуже мала кількість опитаної молоді користується такими методами контрацепції, як внутрішньоматкові засоби, календарним методом та ковпачком, більш розповсюдженими є гормональні препарати (6%) та переривання статевого акту (8%). Слід відмітити, що небезпечним є факт наявності серед опитаних молодих студентів осіб, які вважають, що певні методи контрацепції (окрім презервативу) можуть захистити від інфікування ВІЛ та ІПСШ (ковпачок вказали 2% опитаних, протизаплідні засоби – 6%, календарний метод – 2%, внутрішньоматкові засоби – 2%, переривання статевого акту – 4%).

З метою поглибленого аналізу нами проведено опитування щодо обстеження респондентів на наявність ВІЛ та ІПСШ протягом життя. Отже, на наявність антитіл до ВІЛ хоча б один раз обстежувалось 26% респондентів, декілька разів – 10%, взагалі не обстежувались – 64%. На наявність ІПСШ один раз обстежувалось 22% опитаних студентів, декілька разів – 6%, не обстежувались – 72%.

Позитивним є факт, що 48% опитаних планують стати батьками у віці 20-25 років, а 38% опитаних – у віці 25-30.

Аналіз відповідей на питання «Звідки ви отримуєте інформацію стосовно статевого життя та репродуктивного здоров'я?» показав, що для більшості опитаних студентів джерелами вказаної інформації є інтернет-сайти (вказали 54% опитаних) та книжки (22% опитаних), батьки та лікарі таку інформацію надають дуже рідко – відповідно у 12% і 6% випадків.

Після детального аналізу результатів проведеного соціологічного дослідження нами розроблена організаційна модель комплексного впливу на формування репродуктивного здоров'я студентської молоді (рис.).

Принципово новими елементами в наведеній моделі стали активна участь соціальних інтернет-мереж та включення потенційно можливого студентського кабінету «Довіра».

Саме через соціальні мережі, якими активно користується студентська молодь, можна максимально швидко та ефективно доносити інформацію до цільової групи.

Також ми пропонуємо створити на території навчального закладу чи студентського містечка окремий кабінет «Довіра», який може виконувати наступні функції:

1. забезпечення консультативних послуг з питань репродуктивного здоров'я, ІПСШ, ВІЛ-інфекції та інших проблем зі здоров'ям студентської молоді;
2. забезпечення діагностичних послуг щодо наявності ВІЛ-інфекції, ІПСШ та захворювань репродуктивної сфери;
3. забезпечення надання медичних рекомендацій щодо ІПСШ, захворювань репродуктивної сфери та переадресація в інші лікувально-профілактичні заклади за потреби.

Отже, основним організатором та реалізатором заходів впливу на поведінку студентів в сторону менш ризикованої з погляду збереження репродуктивного здоров'я визначено навчальний заклад. Поруч з ним в активну роботу включені засоби масової інформації, лікувально-профілактичні заклади та громадські організації. В основу моделі покладені заходи первинної профілактики ризикованої поведінки для студентської молоді. Абсолютно новим елементом включено кабінет «Довіра» спеціально для студентів навчального закладу. За його допомогою можна вплинути на ситуацію, виявлену при соціологічному дослідженні – низький рівень обстеження студентів на наявність ІПСШ та ВІЛ-інфекції. Також силами вказаного кабінету можна забезпечити максимально швидку та ефективну допомогу у консультуванні та лікуванні з питань репродуктивного здоров'я, цільову переадресацію студентів за потреби в інші лікувально-профілактичні заклади.

При впровадженні вказаної моделі, на нашу думку, можна досягнути максимально координованого підходу до впливу на поведінку студентів в сторону менш ризикованої та формування репродуктивного потенціалу студентської молоді, а значить і майбутнього продуктивного людського потенціалу на регіональному рівні.

Модель може бути рекомендована до використання в вищих навчальних закладах, але потребує апробації та дослідження ефективності в майбутньому.

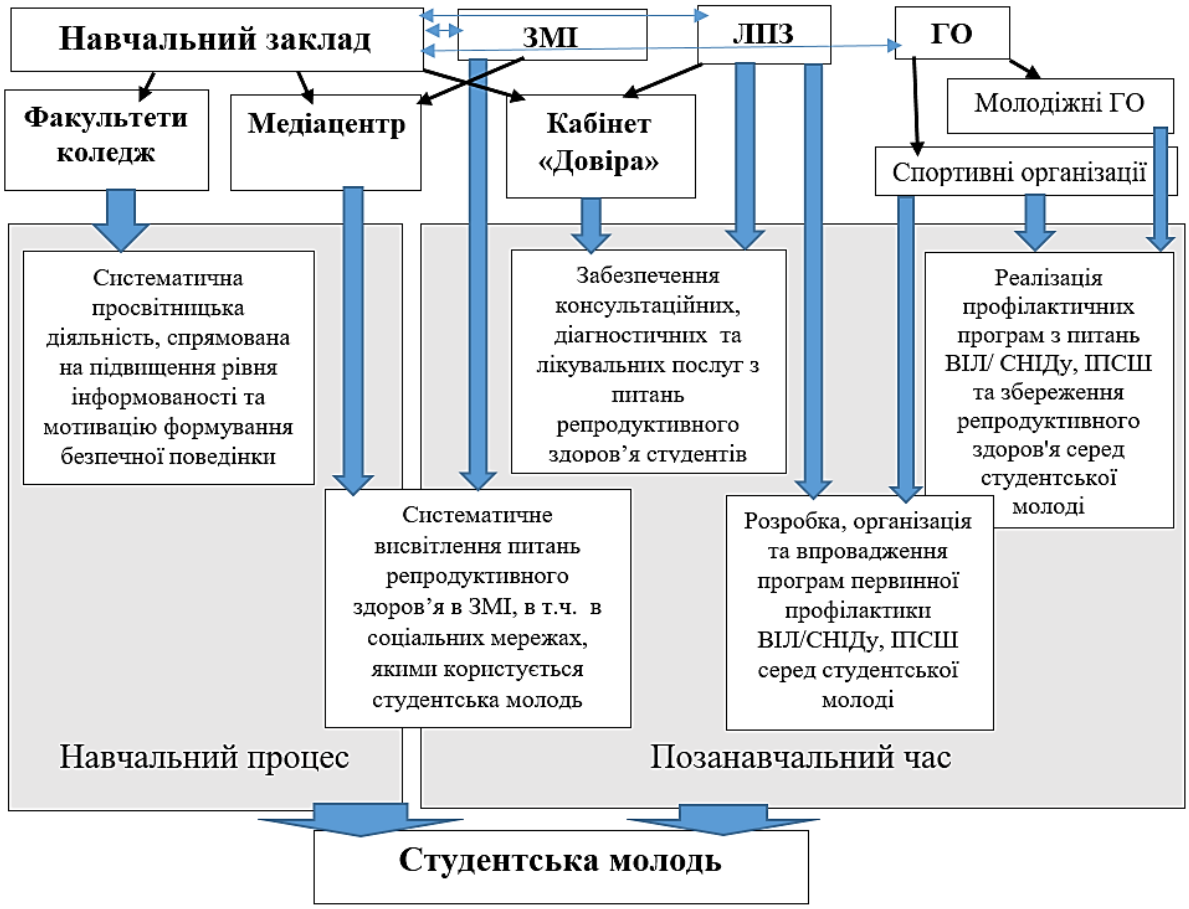

Рис. Організаційна модель комплексного впливу на формування репродуктивного здоров'я студентської молоді

ВИСНОВКИ

В результаті дослідження встановлені особливості поведінкових практик статевого життя студентів (ранній вступ у статеве життя, декілька статевих партнерів), недостатня інформованість щодо контрацептивних засобів, їх функцій; низький рівень обстеження на наявність ВІЛ та ІПСШ. Все це може сприяти порушенню формування їх репродуктивного здоров'я та збільшенню ймовірності інфікування ВІЛ та ІПСШ.

Розроблена організаційна модель комплексного впливу на формування репродуктивного здоров'я студентської молоді, яка включила два нові елементи: участь соціальних інтернет-мереж та включення потенційно можливого студентського кабінету «Довіра», що дозволить досягнути максимально координованого підходу до впливу на поведінку студентів в сторону менш ризикованої.

Перспективи подальших досліджень полягають у продовженні вивчення поведінкових практик студентської молоді та стану їх репродуктивного здоров'я після апробації запропонованої моделі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білак-Лук'янчук В.Й. Подолання стигми та дискримінації щодо ВІЛ-позитивних пацієнтів в закладах охорони здоров'я / В. Й. Білак–Лук'янчук, В. В. Брич // Україна. Здоров'я нації. – 2017. – № 3. – С. 303-304.

2. Гармонізований звіт України про досягнутий прогрес у здійсненні національних заходів у відповідь на епідемію СНІД (GARPR – Global AIDS Response Progress Reporting 2016). Звітний період: січень 2015 р. – грудень 2015 р. [Електронний документ]. – Режим доступу: http://ucdc.gov.ua/pages/diseases/hiv_aids/monitoring/ garp. – Назва з екрана.

3. Дудіна О.О. Репродуктивне здоров'я як чинник фертильності жінок і якості здоров'я народжуваних поколінь / О.О. Дудіна, Ю.Ю. Габорець // Економіка і право охорони здоров'я. – 2017. – « 2 (6). – С. 28-35.

4. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України. 2014 рік / за ред. Квіташвілі О.; МОЗ України, ДУ «УІСД МОЗ України». – Київ, 2015. – 460 с.

5. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України. 2016 рік / МОЗ України, ДУ «УІСД МОЗ України». – Київ, 2017. – 516 с.

***Дата надходження рукопису до редакції**: 29.03.2018 р.*

Организационная модель комплексного влияния на формирование репродуктивного здоровья студенческой молодежи

В.В. Брич, Ю.В. Дуткевич-Иванская
ДВНЗ «Ужгородский национальный университет», г. Ужгород, Украина

***Цель*:** разработать модель комплексного влияния на формирование репродуктивного здоровья студенческой молодежи на основе результатов исследования поведения студентов в разрезе возможного инфицирования ВИЧ и ИППП.
***Материалы и методы*:** системного подхода и системного анализа, статистический, социологический, моделирование.
***Результаты*.** В результате исследования установлены особенности поведенческих практик половой жизни студентов (раннее вступление в половую жизнь, несколько половых партнеров), недостаточная информированность о контрацептивных средствах, их функциях; низкий уровень обследования на наличие ВИЧ и ИППП. Все это может способствовать нарушению формирования их репродуктивного здоровья и увеличению вероятности инфицирования ВИЧ и ИППП.
Разработана организационная модель комплексного влияния на формирование репродуктивного здоровья студенческой молодежи, которая включила два новых элемента: участие социальных интернет-сетей и создание потенциально возможного студенческого кабинета «Доверие».
***Выводы*.** Полученные результаты показывают, что поведение студенческой молодежи может способствовать нарушению формирования их репродуктивного здоровья, а разработанная модель позволит комплексно влиять на их поведение в сторону менее рискованного.
***КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА*:** репродуктивное здоровье, ВИЧ-инфекция, ИППП, рискованное поведение, студенты, организационная модель.

Organizational model of complex influence on formation of reproductive health of young students

V.V.Brych, Y.V.Dutkevych-Ivanska
„Uzhhorod National University", Uzhhorod, Ukraine

***Purpose*:** to develop a model of complex influence on the formation of young students' reproductive health on the basis of the results of students' behavior research in the regard of eventual infection of HIV and STIs.
***Materials and methods*:** system approach and system analysis, statistical, sociological, modelling.
***Results*.** As a result of the research features of behavioral practices of students' sexual life has been established (early initiation of sexual life, several sexual partners), insufficient awareness regarding contraceptives and their functions; low level of HIV and STIs screening. All of this can contribute to a breach of their reproductive health and increase the eventual infection of HIV and STIs.
An organizational model of integrated influence on the formation of young students' reproductive health was developed that included two new elements: the participation of internet social networks and the creation of "Dovira" ("Confidence") student's office.
***Conclusions*.** The obtained results prove that the behavior of student youth can contribute to the violation of their reproductive health, and the developed model will allow to entirely influence on their behavior to be less risky.
***KEY WORDS*:** reproductive health, HIV-infection, STIs, risky behaviour, young students, organizational model.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Брич Валерія Володимирівна – к.мед.н., доцент кафедри основ здоров'я факультету здоров'я та фізичного виховання ДВНЗ «Ужгородський національний університет»; вул. Митна, 29, м. Ужгород, Закарпатська обл., 88000, Україна.

Дуткевич-Іванська Юлія Василівна – викладач кафедри основ здоров'я факультету здоров'я та фізичного виховання ДВНЗ «Ужгородський національний університет»; вул. Митна, 29, м. Ужгород, Закарпатська обл., 88000, Україна.